GENDER DAN POLITIK: KAJIAN KES KE ATAS WANITA UMNO DAN PAS DI TERENGGANU DAN SELANGOR

ZAIREENI BINTI AZMI

Perpustakaan Universiti Malaya
A510789481

RANCANGAN PENGAJIAN GENDER
FAKULTI SASTERA DAN SAINS SOSIAL
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR

2001

GENDER DAN POLITIK: KAJIAN KES KE ATAS WANITA UMNO DAN PAS DI TERENGGANU DAN SELANGOR

ZAIREENI BINTI AZMI
AGB 99027

DISERTASI UNTUK MEMENUHI KEPERLUAN SARJANA SASTERA (MASTER OF ARTS) DALAM BIDANG GENDER, BUDAYA DAN POLITIK

RANCANGAN PENGAJIAN GENDER
FAKULTI SASTERA DAN SAINS SOSIAL
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
2001

PENGHARGAAN

Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

Syukur kehadrat **Illahi** kerana dengan keizinan**Nya** serta berkat rahmat**Nya**, dapat juga saya menyiapkan disertasi ini dengan lapang dada. **Alhamdulillah.**

Sekalung Budi,

Buat;

Professor Dr. Ramlah Adam,

Professor Madya Dr. Khadijah Mohamed,

Dr. Shanti Thambiah — Ribuan terima kasih diucapkan di atas segala tunjuk ajar, bimbingan juga nasihat yang diberi bagi merealisasikan cita-cita ini. Tanpa bantuan Profesor Dr. Ramlah Adam selaku penyelia, mungkin tesis ini tidak semolek mana.

Untuk:

Keluarga di Terengganu

Keluarga di Petaling Jaya — Segala sokongan dan dorongan adalah bekalan yang paling bernilai . Tanpa berkat doa dan restu Abah dan Ma, tidak mungkin saya berada di peringkat ini. Terima Kasih.

Tidak lupa:

Adik-adik yang dikasihi — ...yang membakar semangat juang dalam diri ini...

Juga,

Rakan taulan yang sudi berkorban masa dan tenaga bersama, sanggup mendengar keluh kesah serta rengetan sepanjang pembelajaran ini. Termasuk mereka yang terlibat secara langsung dan tidak langsung dalam menyiapkan tesis ini.

Teristimewa,

Suami yang dihormati, **FARZAD ISMAIL**.....insan yang paling banyak memberi inspirasi dan dorongan. Hadiah yang paling berharga adalah pengorbananmu.... Semoga Allah sahaja yang membalasnya.

Dan,

Adik Tersayang............. Semoga Allah mencucuri rahmatNya ke atasmu...Amin

Ribuan terima kasih juga untuk semua pihak yang terlibat membantu saya sepanjang penyelidikan ini dibuat terutama kepada semua ahli-ahli parti PAS atau UMNO, lelaki dan wanita yang telah memberikan kerjasama mereka. Semoga penulisan ini akan mendatangkan manafaat kepada segelintintir ahli masyarakat kalaupun bukan untuk semua.

Zaireeni Azmi.

Oktober 2001.

ABSTRACT

The achievement and glory of Malay women of high rank have been recorded in history and has a profound impact to our society today. Great respect was shown for their charisma and capability. Women's increasing participation in politics is widely acknowledged but there is little recognition that the changes are far more comprehensive than that. Women still occupy an inferior positions in politics.

Thus, this thesis will deal with three main hypotheses that are; firstly, there is a gender discrimination in politics to an extent that it hinders the active participation of women in general. Secondly, the non-equality in gender relations creates a significant difference between the number of males and females at the leadership posts. Finally, UMNO women have by far succeeded in politics than their PAS counterparts in terms of having a positive attitude towards politics and their potentials of being choose to the decision making level. These hypothesis will be the core of this research.

This research will try to investigate and present a plausible explanation to gender discrimination in the Malay politics. It will focus on women in both UMNO and PAS and will examine their roles and participation in politics. Evidence from this study shows that the view of society and Malay culture are still regarded as important elements in shaping the role, positions and involvement of women in the politics of Malay society in Malaysia. The view of society towards the contribution made by each sex group has led to gender differences and these attitudes involve deeply held beliefs and perceptions about women's place and women's capacities. Eventhough there are women who holding high administrative positions in politics today and while this is an achievement, the number of women in such positions is still small. The party's leaders still see women in a supportive role. Women in PAS are not encouraged to hold or lead important position in politics or within the party's structure itself. However, women in UMNO play a more active role. They have a better chance to be elected as electoral candidate thus more opportunity to serve at the decision making level. Their position in politics is far better than their PAS counterparts in terms of being chosen at the leadership level.

ABSTRAK

Sejarah pernah menggambarkan kehebatan wanita Melayu berada di kedudukan tinggi dalam masyarakat. Mereka dihargai kerana kewibawaan dan kemampuan mereka. Peningkatan penglibatan wanita dalam politik hari ini amat memberansangkan. Namun begitu, pengiktirafan yang diberi terhadap pembabitan mereka masih tidak memuaskan. Kaum wanita masih lagi berada di kedudukan yang rendah berbanding dengan lelaki dalam arena politik.

Kajian tesis ini akan mengambil kira tiga hipotesis iaitu, diskriminasi gender wujud dalam politik sehingga membataskan penglibatan kaum wanita secara lebih berkesan. Kedua, ketidaksamaan hubungan gender menyebabkan wujud jurang perbezaan di antara lelaki dan wanita di peringkat kepimpinan. Ketiga, wanita UMNO menunjukkan kemajuan yang lebih baik berbanding dengan wanita PAS dalam politik terutama di peringkat membuat keputusan. Inilah tiga hipotesis yang menjadi dasar utama kajian ini.

Mengapakah diskriminasi gender masih berlaku? Kajian ke atas peranan dan partisipasi wanita, menekankan kepada pandangan tentang hubungan gender dalam bidang politik dengan tumpuan ke atas wanita UMNO dan PAS cuba melihat kedudukan yang sebenarnya. Ternyata, pandangan masyarakat dan budaya Melayu masih lagi menjadi dasar penting yang mencorakkan peranan, kedudukan dan penglibatan wanita dalam politik masyarakat Melayu di Malaysia. Walaupun tidak dinafikan terdapat sekelompok wanita berperanan penting membantu mentadbir perjalanan negara, namun bilangan ini masih kecil apabila diukur dengan pengorbanan dan komitmen yang ditunjukkan oleh mereka untuk membantu masyarakat. Para pemimpin parti masih menganggap peranan wanita hanya sebagai penyokong atau pembantu kepada kaum lelaki sahaja. Wanita PAS tidak digalakkan untuk memegang jawatan penting di peringkat kepimpinan atau membuat keputusan sama ada dalam politik atau struktur parti itu sendiri. Tetapi, wanita UMNO memainkan peranan yang lebih aktif dan lebih ke depan dalam hal ini. Ini kerana wanita UMNO berpeluang untuk menjadi calon dalam pilihanraya yang memberi mereka peluang yang lebih besar sebagai pemutus dasar.

KANDUNGAN

PENGHARGAAN		i-ii
ABSTRAK		iii-iv
KANDUNGAN		v-vii
SENARAI JADUAL		viii-ix
SENARAI RAJAH		x
SENARAI SINGKATAN		xi-xii
BAB SATU: PENGENALAN KAJIAN		**1-50**
1.1.	TEORI DAN OBJEKTIF KAJIAN	4
1.2.	KEPENTINGAN KAJIAN	6
1.3.	ULASAN LITERATUR	16
1.4.	METODOLOGI KAJIAN	39
1.5.	MASALAH KAJIAN	48
BAB DUA: TEORI HUBUNGAN GENDER DAN POLITIK		**51-74**
2.1.	DEFINASI GENDER	51
2.2.	DEFINASI POLITIK	56
2.3.	GENDER DAN LEGITIMASI POLITIK	61
2.4.	GENDER DAN DISKRIMINASI POLITIK	65
BAB TIGA: KONSEP MASYARAKAT MELAYU TERHADAP GENDER DAN POLITIK		**75-104**
3.1.	TANGGAPAN GENDER DALAM MASYARAKAT MELAYU	75
3.2.	PROSES SOSIAL YANG BERBEZA	77
3.3.	PEKERJAAN	83

KANDUNGAN

PENGHARGAAN	i-ii
ABSTRAK	iii-iv
KANDUNGAN	v-vii
SENARAI JADUAL	viii-ix
SENARAI RAJAH	x
SENARAI SINGKATAN	xi-xii
BAB SATU: PENGENALAN KAJIAN	**1-50**
1.1. TEORI DAN OBJEKTIF KAJIAN	4
1.2. KEPENTINGAN KAJIAN	6
1.3. ULASAN LITERATUR	14
1.4. METODOLOGI KAJIAN	37
1.5. MASALAH KAJIAN	48
BAB DUA: TEORI HUBUNGAN GENDER DAN POLITIK	**51-77**
2.1. DEFINISI GENDER	53
2.2. DEFINISI POLITIK	56
2.3. GENDER DAN LEGITIMASI POLITIK	61
2.4. GENDER DAN DISKRIMINASI POLITIK	64
BAB TIGA: KONSEP MASYARAKAT MELAYU TERHADAP GENDER DAN POLITIK	**75-104**
3.1. TANGGAPAN GENDER DALAM MASYARAKAT MELAYU	75
3.2. PROSES SOSIAL YANG BERBEZA	77
3.3. PEKERJAAN	83

3.4. PENDIDIKAN 86
3.5. EMANSIPASI WANITA MELAYU 91
3.6. KESAMARATAAN LELAKI DAN WANITA 97

BAB EMPAT: WANITA MELAYU DAN POLITIK MALAYSIA 105-154

4.1. SEJARAH POLITIK WANITA MELAYU 105
4.2. PENGLIBATAN AWAL WANITA MELAYU DALAM POLITIK KEPARTIAN 113
4.3. PERSATUAN KAUM IBU/PERGERAKAN WANITA UMNO 122
4.4. PENUBUHAN DEWAN MUSLIMAT PAS 134
4.5. KEDUDUKAN WANITA DALAM UMNO DAN PAS 146

BAB KELIMA: PARTISIPASI GENDER DALAM POLITIK 155-235

5.1. TAHAP KEAKTIFAN RESPONDEN 157
5.1.1. TAHAP UMUR RESPONDEN 158
5.1.2. TEMPAT DIBESARKAN 163
5.1.3. SEKTOR PEKERJAAN 165
5.1.4. PENDAPATAN 167
5.1.5. PENDIDIKAN 170
5.1.6. STATUS PERKAHWINAN 177

5.2. FAKTOR-FAKTOR YANG MENDORONG PENGLIBATAN WANITA MELAYU DALAM POLITIK 184
5.2.1. PENGARUH KELUARGA 192
5.2.2. PERISTIWA YANG MENDORONG KEPADA POLITIK 194
5.2.3. FAKTOR RESPONDEN MENYERTAI PARTI 197

5.3. FAKTOR-FAKTOR YANG MENGHALANG WANITA DALAM POLITIK DARI PERSPEKTIF LELAKI DAN WANITA 205

5.3.1. BUDAYA KELAKIAN DALAM POLITIK 216
5.4. SUMBER MAKLUMAT POLITIK 224
5.4.1. KEKERAPAN MENGIKUTI BERITA 224
5.4.2. SUMBER BERITA 227

BAB ENAM: TANGGAPAN DAN SIKAP TERHADAP HUBUNGAN GENDER DALAM POLITIK 236-294

6.1. PERSPEKTIF DAN PANDANGAN MENGENAI POLITIK 238
6.2. PERANAN WANITA DALAM POLITIK 251
6.3. WANITA DAN KEDUDUKAN DALAM POLITIK 260
6.3.1. WANITA SEBAGAI WAKIL RAKYAT 265
6.3.2. WANITA DAN KEDUDUKAN DI PERINGKAT MEMBUAT KEPUTUSAN 273
6.4. WANITA DAN KEPIMPINAN 276
6.4.1. POLITIK DAN DISKRIMINASI GENDER 281

BAB TUJUH: BUDAYA POLITIK WANITA DAN LELAKI 295-338

7.1. KEGIATAN BERPOLITIK 297
7.2. PERBINCANGAN POLITIK 302
7.3. PEMILIHAN PEMIMPIN POLITIK 305
7.4. AKTIVITI POLITIK 313
7.5. PENDEKATAN DAN SIKAP BERPOLITIK 316
7.6. WANITA SEBAGAI KETUA NEGARA 324
7.7. ISU-ISU PERJUANGAN WANITA DALAM POLITIK 325

KESIMPULAN 339
BIBILIOGRAFI 358

SENARAI JADUAL

. Jadual 5.1: Keaktifan Responden Mengikut Jantina------------------------157

. Jadual 5.2: Jawatan Responden Mengikut Jantina Dalam Parti ---------158

. Jadual 5.3: Keaktifan Dalam Politik Mengikut Umur----------------------160

. Jadual 5.4: Tempat Responden Dibesarkan-----------------------------------164

. Jadual 5.5: Jenis Pekerjaan Responden--165

. Jadual 5.6: Kategori Pekerjaan Responden-----------------------------------167

. Jadual 5.7: Pendapatan Responden Mengikut Parti------------------------168

. Jadual 5.8: Keaktifan Responden Berdasarkan Pendapatan--------------170

. Jadual 5.9: Taraf Pendidikan Responden Selangor dan Terengganu----173

0. Jadual 5.10: Keahlian Parti Antara Responden dan Pasangan-------------180

1. Jadual 5.11: Keaktifan Responden Mengikut Bilangan Anak---------------183

2. Jadual 5.12: Taburan Min Responden Wanita Mengenai Hubungan Gender dan Penglibatan Dalam Politik-------------------------185

3. Jadual 5.13: Faktor-faktor Yang Mendorong Responden Berkecimpung Dalam Politik Mengikut Parti ------------------------------------188

4. Jadual 5.14: Taburan Min Faktor Yang Mempengaruhi Minat Responden--190

5. Jadual 5.15: Peristiwa Yang Mendorong Responden Terlibat Dalam Politik--195

6. Jadual 5.16: Alasan Responden Dalam Pemilihan Parti---------------------199

7. Jadual 5.17: Alasan Responden Wanita Memilih Parti----------------------201

8. Jadual 5.18: Pandangan Responden Tentang Perjuangan Wanita Dalam Politik---203

9. Jadual 5.19: Halangan Utama Wanita Dalam Politik ------------------------206

0. Jadual 5.20: Halangan Utama Wanita Mengikut Pandangan Responden Wanita---211

1. Jadual 5.21: Taburan Min Kecendurangan Responden Memilih Perkara Yang Menghalang Wanita Daripada Aktif Berpolitik--------213

2. Jadual 5.22: Halangan Utama Lelaki dalam Politik -------------------------215

23. Jadual 5.23: Taburan Min Yang Menunjukkan Cabaran Utama Wanita Untuk Aktif Dalam Politik--------------------------------221

24. Jadual 5.24: Sumber Yang Digunakan Oleh Ahli Parti Untuk Mendapatkan Maklumat------------------------------------223

32. Jadual 6.1: Politik Pada Pandangan Responden-------------------------------240

33. Jadual 6.2: Parti Yang Dianggap Sesuai -------------------------------------247

34. Jadual 6.3 : Parti Yang Dianggap Sesuai Oleh Responden Wanita Mengikut Negeri---249

35. Jadual 6.4: Pandangan Responden Tentang Wanita dalam Politik-------252

36. Jadual 6.5: Wanita Dalam Politik Menurut Responden---------------------256

37. Jadual 6.6: Wanita Dalam Politik Menurut Responden Wanita-----------257

38. Jadual 6.7: Peratus Ekspektasi Responden Terhadap Hubungan Gender dalam Pekerjaan---274

39. Jadual 6.8: Pandangan Tentang Diskriminasi Gender Dalam Politik----284

40. Jadual 6.9: Alasan Responden Tentang Diskriminasi Gender Dalam Politik---285

41. Jadual 7.1: Tugas Menguruskan Rumahtangga--------------------------------300

42. Jadual 7.2: Perbincangan Politik---303

43. Jadual 7.3: Kriteria Pemimpin Wanita Pilihan Responden Mengikut Jantina---307

44. Jadual 7.4: Pilihan Pemimpin Wanita Mengikut Parti---------------------309

45. Jadual 7.5: Faktor Yang Menentukan Undi Responden--------------------310

46. Jadual 7.6: Faktor Yang Menentukan Undi Responden Mengikut Parti dan Negeri--310

47. Jadual 7.7: Kriteria Untuk Berjaya dalam Politik Mengikut Pandangan Responden---------------------------------312

48. Jadual 7.8: Aktiviti Utama Wanita dalam Politik------------------------------314

49. Jadual 7.9: Aktiviti Utama Lelaki dalam Politik-------------------------------315

50. Jadual 7.10: Perlantikan Wanita Sebagai Ketua Negara---------------------313

51. Jadual 7.11: Taburan Min Keutamaan Isu-isu Yang Perlu Ditekankan oleh Wanita --331

SENARAI RAJAH

1. Rajah 1.1: Pemilihan Kawasan Parlimen sebagai Persampelan------------42
2. Rajah 1.2: Pecahan Persampelan Borang Soalselidik------------------------43
3. Rajah 1.3: Pecahan Borang Soalselidik Yang Dikembalikan Mengikut Responden--43
4. Rajah 1.4: Proses Pemilihan Sampel Kajian-------------------------------------44
5. Rajah 2.1: Faktor Legitimasi Wanita Dalam Politik--------------------------63
6. Rajah 2.2: Kerangka Konsep Teori Penglibatan Wanita Dalam Politik--72
7. Rajah 3.1: Kerangka Konsep Teori Penglibatan Wanita Dalam Politik---103
8. Rajah 4.1: Pencapaian Wanita UMNO Yang Penting----------------------131
9. Rajah 4.2: Tujuan Penubuhan Dewan Muslimat PAS----------------------136
10. Rajah 4.3: Struktur Pentadbiran UMNO--------------------------------------147
11. Rajah 4.4: Struktur Pentadbiran PAS---147
12. Rajah 5.1: Kerangka Teori Penghuraian Bab Lima-------------------------155
13. Rajah 5.2: Bilangan Umur Responden Mengikut Jantina-----------------159
14. Rajah 5.3: Taraf Pendidikan Responden Mengikut Parti-----------------172
15. Rajah 5.4: Bilangan Ahli Parti Mengikut Status Perkahwinan-----------178
16. Rajah 5.5: Bilangan Respoden Yang Mempunyai Anak--------------------182
17. Rajah 5.6: Kekerapan Mengikuti Perkembangan Parti dan Politik-----225
18. Rajah 5.7: Sumber Yang Digunakan Oleh Responden Untuk Mendapatkan Maklumat Parti----------------------------231
19. Rajah 6.1: Kerangka Teori Penghuraian Bab Enam------------------------237
20. Rajah 6.2: Wanita dan Penonjolan dalam Politik----------------------------264
21. Rajah 7.1: Kerangka Teori Penghuraian Bab Tujuh-----------------------296

SENARAI SINGKATAN

ABIM	: Angkatan Belia Islam Malaysia
AJK	: Ahli Jawatankuasa
AWAS	: Angkatan Wanita Sedar
API	: Angkatan Pemuda Insaf
BN	: Barisan Nasional
BA	: Barisan Alternatif
DAP	: Parti Tindakan Demokratik
DMP	: Dewan Muslimat PAS
Dr.	: Doktor
DUN	: Dewan Undangan Negeri
HAMIM	: Hizbul Muslimin Malaysia
HAWA	: Jabatan Hal Ehwal Wanita
KMM	: Kesatuan Melayu Muda
KMS	: Kesatuan Melayu Singapura
KRIS	: Kesatuan Rakyat Indonesia Semenanjung
MCA	: Malaysian Chinese Action
MIC	: Malayan Indian Congress
min	: Rata-rata
m.s.	: Muka surat
NCWO	: National Council of Women's Organisation
PAS	: Parti Islam Se-Malaysia

PGGPJ	: Persatuan Guru-guru Perempuan Johor
PKI	: Persatuan Kaum Ibu
PKMM	: Parti Kebangsaan Melayu Malaya
PMP	: Perikatan Melayu Perak
PMS	: Parti Melayu Selangor
PMSP	: Persatuan Melayu Seberang Perai
PN	: Parti Negara
PNM	: Parti Nasionalis Melayu
Pnyt	: Penyunting
PP	: Perlembagaan PAS
PU	: Perlembagaan UMNO
PRM	: Parti Rakyat Malaysia
PWU	: Pergerakan Wanita UMNO
RWPT	: Responden Wanita PAS Terengganu
RWPS	: Responden Wanita PAS Selangor
RWUT	: Responden Wanita UMNO Terengganu
RWUS	: Responden Wanita UMNO Selangor
S46	: Parti Semangat 46
t.t.	: tanpa tahun
UMNO	: United Malays National Organisation
YB	: Yang Berhormat